

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA**

Į S A K Y M A S

1995 m. balandžio 13 d. Nr. 201/312
Vilnius

DĖL VEIKLOS, LIKVIDUOJANT UŽTERŠTUMO GYVSIDABRIU ŽIDINIUS

Vykdam Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 13 d. nutarimą Nr. 20 „Dėl civilinės saugos sistemos tobulinimo“ ir siekiant užtikrinti efektyvų užterštumo gyvsidabriu židinių likvidavimą bei apsaugoti žmonių sveikatą ir gyvybę:

1. Tvirtiname veiklos, likviduojant patalpų ir aplinkos užterštumo gyvsidabriu židinius, instrukciją (pridedama).

2. Pavedame įsakymo kontrolę Lietuvos Respublikos vyriausiajam valstybiniam gydytojui higienistui V. Butkevičiui ir Priešgaisrinės apsaugos departamento direktoriui K. Zulonui.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS
ANTANAS VINKUS

VIDAUS REIKALŲ MINISTRAS
ROMASIS VAITEKŪNAS

SUDERINTA
Su Sveikatos apsaugos ministerija,
Priešgaisrinės apsaugos departamentu, prie
vidaus reikalų ministerijos, Krašto apsaugos
ministerijos
Civilinės apsaugos departamentu

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijų
1995 04 13 įsakymu Nr. 201/312

PRIEDAS

I N S T R U K C I J A

Veikla, likviduojant patalpų ir aplinkos užterštumo gyvsidabriu židinius

1. Taikymo sritis:

1.1. Ši instrukcija taikoma visiems neatidėliotiniams patalpų ir aplinkos užterštumo gyvsidabriu židinio (toliau – židinio) lokalizavimo darbams ir lokalizuoto židinio likvidavimo darbams;

1.2. Šios instrukcijos reikalavimai turi būti įrašyti rengiant teisės aktus ir kitus normatyvinius dokumentus patalpų ir aplinkos užterštumo židinių klausimais.

2. Nuorodos:

2.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 13 d. nutarimas Nr. 20 „Dėl civilinės saugos sistemos tobulinimo“;

2.2. Sveikatos apsaugos ministerijos 1992 m. balandžio 21 d. įsakymas Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“ (priedas Nr. 2);

2.3. Sveikatos apsaugos, Vidaus reikalų ir Krašto apsaugos ministerijų 1994 m. spalio 5 d. įsakymas Nr. 337/700/816 „Dėl keitimosi informacija įprastų ir ypatingų situacijų atvejais“ (priedas Nr. 3);

2.4. „Sanitarinės taisyklės dirbant su gyvsidabriu, jo junginiais ir su prietaisais, turinčiais gyvsidabrio“ Nr. 4607-88 (rus.);

2.5. „Specprangos, užterštos metaliniu gyvsidabriu ir jo junginiais, nukenksminimo instrukcija“ Nr. 1442-76(rus.).

3. Priešgaisrinės apsaugos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos budinės sargybos darbuotojų funkcijos, atliekant neatidėliotinus židinio lokalizavimo darbus:

3.1. Gavus pranešimą apie gyvsidabrio išsiliejimo atvejį:

3.1.1. Informuoti artimiausią Visuomenės sveikatos centrą ne vėliau kaip per 24 val., nurodant iškvietimo adresą;

3.1.2. Paruošti reikiamą mechaninių ir cheminių priemonių kiekį;

3.1.3. Išvykstant su savimi turėti individualias apsaugos priemones, t. y. gumines pirštines, guminius batus, filtruojančias dujokaukes, respiratorius su G markės dėžutėmis, gyvsidabrio nustatymo aparatūrą ir kt.

3.2. Atvykus į iškvietimo vietą:

3.2.1. Nustatyti židinio vietą vizualiai ar, esant techninėms galimybėms, panaudojant gyvsidabrio koncentracijos nustatymo aparatūrą;

3.2.2. Atlikti demerkurizaciją, vadovaujantis šia instrukcija (priedas Nr. 1);

3.2.3. Vėdinti patalpas ir naudoti individualias apsaugos priemones, atliekant demerkurizaciją;

3.2.4. Išvykstant į židinį pareigūnai ir darbuotojai turi būti pasitikrinę sveikatą (priedas Nr. 2).

3.3. Lokalizavus židinį:

3.3.1. Atlikti gyvsidabrio garų koncentracijos ore tyrimus, esant techninėms galimybėms;

3.3.2. Informuoti artimiausią Visuomenės sveikatos centrą per 24 val. apie teršimo židinio lokalizavimą;

3.3.3. Perduoti lokalizuoto židinio likvidavimo darbus tęsti savininkui.

4. Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos funkcijos, gavus informaciją apie židinį:

4.1. Informuoti teritorinį priešgaisrinės apsaugos padalinį, jeigu informacija gauta iš kitur;

4.2. Informuoti savivaldybės administraciją ir objekto (teritorijos) savininką;

4.3. Informuoti Respublikinį specializuotą higienos centrą ir Sveikatos apsaugos ministeriją (priedas Nr. 3);

4.4. Išaiškinti kontaktinius asmenis ir nukreipti juos sveikatos būklės patikrinimui, vadovaujantis Sveikatos apsaugos ministerijos 1992 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. 144 „Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“ (priedas Nr. 2);

4.5. Informuoti asmenis, kuriems kyla grėsmė apsinuodyti gyvsidabriu, apie jo poveikį sveikatai ir apsinuodijimų profilaktiką (priedas Nr. 4).

5. Objekto (teritorijos) savininko (tarp jų savivaldybės administracijos) funkcijos atliekant lokalizuoto židinio likvidavimo darbus:

5.1. Nepavykus sumažinti gyvsidabrio garų koncentracijų iki didžiausių leistinų koncentracijų, objekto (teritorijos) savininkas privalo spręsti klausimą dėl gyventojų iškeldinimo (evakuacijos) iš užteršto objekto ar teritorijos ir tolesnės demerkurizacijos;

5.2. Jeigu tolimesniame demerkurizacijos procese būtina atlikti papildomus inžinerinius – techninius darbus (sienų, grindų, lubų dangos keitimas, statybinių bei kitų konstrukcijų ardymas ir t. t.), objekto (teritorijos) savininkas šių darbų atlikimą organizuoja savo jėgomis arba darbų atlikimui ir kontrolei sutarčių pagrindais pasitelkia kitas (ne priešgaisrinius operatyvinius padalinius), galinčias atlikti demerkurizaciją, organizacijas;

5.3. Atlikti tolesnę demerkurizaciją, vadovaujantis 1 priedo nurodymais;

5.4. Atlikus demerkurizacijos darbus, informuoti artimiausią Visuomenės sveikatos centrą apie židinio likvidavimą;

5.5. Galutinę išvadą apie židinio nukenksminimą pateikia Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos įstaigos.

6. Valstybinės visuomenės sveikatos priežiūros tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos funkcijos, gavus informaciją apie židinio lokalizavimą ar likvidavimą:

6.1. Atlikti gyvsidabrio garų koncentracijos ore ir kitus reikalingus laboratorinius tyrimus;

6.2. Pateikti objekto (teritorijos) savininkui išvadas dėl objekto eksploatacijos ne vėliau kaip per 24 val.;

6.3. Sekti objektų ir teritorijų, buvusių užterštų gyvsidabriu, būklę;

6.4. Organizuoti ir tvarkyti židinių vietinį registrą.

7. Židinio likvidavimo higieninio įvertinimo sąlygos ir kriterijai:

7.1. Židinį laikyti nukenksmintu, kai, atlikus laboratorinius tyrimus du kartus su 7 dienų intervalu, gyvsidabrio garų koncentracijos ore neviršija didžiausių leistinų koncentracijų;

7.2. Pakartojus tyrimus 2-3 kartus per metus (atskirais metų sezonais) ir jei gyvsidabrio koncentracijos neviršija didžiausių leistinų koncentracijų, duomenys apie objektą (teritoriją) perkeliama į židinių vietinio registro archyvą.

8. Gyvsidabrio garų nustatymo ore aparatūra turi būti atestuota Lietuvoje, registruota Lietuvos matavimo prietaisų registre.

DEMERKURIZACIJA

1. Terminai ir apibrėžimai:

Demerkurizatoriai – tai cheminės medžiagos, kurios sumažina gyvsidabrio garavimą (desorbciją) arba palengvina mechaninį jo pašalinimą iš užteršimo židinio, t. y. gyvsidabris, sąveikaudamas su demerkurizatoriais, yra amalgamuojamas, oksiduojamas arba sujungiamas į mažai lakių junginius.

2. Pagrindiniai cheminiai demerkurizatoriai:

2.1. 0.2% vandeninis kalio permanganato tirpalas, parūgštintas druskos rūgšties tirpalu (5 ml rūgšties (d-1.19) ir 2g kalio permanganato 1 litrui vandens). Tirpalas ruošiamas prieš pat naudojimą;

2.2. 20% vandeninis geležies chlorido ($\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$) tirpalas (250 g $\text{FeCl}_3 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$ 1 litrui vandens), tirpalą gaminti šaltyje;

2.3. piroluizito pasta, pagaminta iš 1 svorio dalies piroluizito MnO_2 ir 2 svorio dalių 5% druskos rūgšties;

2.4. 20% chlorkalkių tirpalas (250 g chlorkalkių 1 litrui vandens);

2.5. 4-5% mono- ar dichloramino tirpalas (50-52 g mono- ar dichloramino 1 litrui vandens);

2.6. 5-10% vandeninis natrio sulfido tirpalas (Na_2S);

2.7. 25-50% vandeninis natrio polisulfido tirpalas;

2.8. 5-10% druskos rūgšties tirpalas;

2.9. muilo-sodos tirpalas (4% muilo tirpalas į 5% sodos tirpalą, t. y. 52 g sodos ir apie 45 g muilo 1 litrui vandens);

2.10. sieros milteliai;

2.11. cinko arba vario dulkės;

2.12. 2-3% jodo tirpalas kalio jodido 30% tirpale.

3. Mechaninė demerkurizacija:

3.1. Išsiliejus gyvsidabriui, pirmiausia surenkami matomi lašeliai, pradedant rinkti nuo užteršto ploto krašto į vidurį. Likusius visai mažus lašelius galima surinkti naudojant siurbli (paskirtą tik tam tikslui) ar guminę kriaušę, turinčią viršuje nedidelę angelę, per kurią ji sujungta su specialiu stikliniu rinktuvu. Gyvsidabrio lašeliai gumine kriauše surenkami į stiklinį indą;

3.2. Gyvsidabrio lašelius galima rinkti ir drėgnu, klizais suteptu popieriumi, prie kurio jie gerai prilimpa. Tada gyvsidabrį kartu su minėtu popieriumi reikia įdėti į stiklinį indą su vandeniu ir užkimšti guminiu kamščiu. Indą keletą kartų sukrėtus, gyvsidabris atsiskiria nuo popieriaus ir nusėda į indo dugną. Išėmus popierių, juo vėl galima rinkti gyvsidabrį. Surinktą gyvsidabrį reikia supilti į stiklinį indą, kurį reikia užlydyti ir laikyti metalinėje dėžėje.

4. Cheminė demerkurizacija:

Vartojant cheminius demerkurizatorius yra pašalinami gyvsidabrio likučiai, kurių neįmanoma surinkti mechaniškai.

4.1. Mažus lašelius, kurie yra sunkiai prieinamoje vietoje, dar galima surinkti amalgamuojant. Užbėrus cinko ar vario dulkėmis yra gaunamas purus junginys, kurį bus lengva surinkti. Taip pat galima rinkti varinių šepetėlių ar plokštelių pagalba. Į indą įpilama praskiestos azoto rūgšties (5ml į 1 l vandens) arba sieros rūgšties (d-1.84) tirpalo (350 ml į 1 l vandens). Varinis šepetėlis ar plokštelė trumpam pamerkiami į rūgštį, po to jais renkamas gyvsidabris, kuris prilimpa prie vario ir amalgamuojasi;

4.2. Visi paviršiai ir grindys nuplaunami iki 70-80°C pakaitintu muilo-sodos tirpalu (išeiga – 0.4-1l/m²), trinant šepetiais, o paskui viskas perplaunama vandeniu;

4.3. Kad cheminė demerkurizacija būtų efektyvesnė, galima demerkurizatorius purkšti (demerkurizatorius lengviau patenka į sunkiai prieinamas vietas). Išpurškus ar išplovus

demerkurizatoriumi, patalpą reikia palikti 1-2 paroms, o jei tai neįmanoma dėl kokių nors priežasčių, demerkurizatorių su sureagavusiu gyvsidabriu nuvalyti bent po 2-6 val.;

4.4. Jei patalpa buvo užteršta metaliniu gyvsidabriu, geriausia naudoti geležies chloridą, parūgštintą kalio permanganato tirpalą, kalio arba natrio polisulfidą, taip pat chlorkalkes. Kalio permanganato ir geležies chlorido tirpalo išeiga – $0.4-1 \text{ l/m}^2$. Užpylus tirpalą ant paviršiaus, kelis kartus kruopščiai patrinama minkštu šepetėliu ar teptuku, ypač tas vietas, kur paviršius yra įtrūkęs ar suskilęs. Reakcijos produktų ir nesureagavusio gyvsidabrio pašalinimui geležies chloridu apdorotas paviršius gerai praplaunamas muilo tirpalu, o po to švariu vandeniu. Jei buvo naudojamas kalio permanganatas, tai dėmės, atsiradusios ant sienų ir grindų, panaikinamos 3% vandenilio peroksido tirpalu;

4.5. Jei patalpa buvo užteršta organiniais gyvsidabrio junginiais, demerkurizacijai naudojamos chlorkalkės, mono- ar dichloraminas, natrio sulfitas, natrio ar kalcio polisulfidas. Organinių gyvsidabrio junginių pašalinimui demerkurizatorių išeiga $0.15-0.2 \text{ l/m}^2$, jie paliekami reakcijai 6-8 valandas. Po to paviršiai nuplaunami šiltu muiliniu vandeniu;

4.6. Jeigu atliekant demerkurizaciją buvo panaudotas 0.2% vandeninis kalio permanganato tirpalas, parūgštintas druskos rūgšties tirpalu, 20% chlorkalkių tirpalas, 4-5% mono- ar dichloramino tirpalas, 5-10% druskos rūgšties tirpalas, 2-3% jodo tirpalas kalio jodido 30% tirpale, po to rekomenduojama atlikti papildomą paviršių apdirbimą 25-50% vandeniniu natrio polisulfido tirpalu. Natrio polisulfidas gaunamas išlydžius natrio sulfidą (Na_2S) 105°C temperatūroje ir pridedant į gautą masę iki 150g elementinės sieros (S).

5. Demerkurizacijos efektyvumo kontrolė ir įvertinimas:

5.1. Baigus paviršiaus demerkurizaciją, patikrinama gyvsidabrio koncentracija sienose, grindyse, lubose ir kitose statybinėse konstrukcijose, kurios yra prisisotinę (absorbavę) gyvsidabrio;

5.2. Jei sienose, grindyse ir kt. absorbuoto gyvsidabrio kiekis siekia dešimttūkstantąsias mg/g dalis, užtenka metaliniu šepetėliu nuimti paviršinių tinko sluoksnį, o paviršiaus išlyginimui užtepamas naujas sluoksnis tinko, į kurį prieš užmaišant pridedama sieros. Arba sienos, grindys nudažomos polichlorvinilinais ar nitro-emaliniais dažais (lakais);

5.3. Kai sienose, grindyse absorbuotas gyvsidabrio kiekis siekia tūkstantąsias mg/g dalis, patalpose atliekami aukščiau aprašyti darbai. Gyvenamosiose, vaikų, gydymo įstaigų patalpose vykdomi analogiški darbai kaip ir radus absorbuotą gyvsidabrio kiekį, siekiantį šimtąsias ir daugiau mg/g dalis. Šiuo atveju pašalinamas sienų bei lubų tinkas ir atstatomas naujas. Į naujo tinko sausą sudėtį būtina įdėti 5-7% sieros miltelių. Nuėmus tinką, plytos dar apdorojamos termiškai atvira degiklio liepsna, elektriniais šildytuvais ar specialiais prietaisais. Naujo tinko sluoksnį padengti dviem sluoksniais gyvsidabriui nepralaidžiomis medžiagomis (dažniausiai polichlorviniline medžiaga) – gruntu, emale, laku;

5.4. Taip pat gali būti pašalinamos grindys, po jomis esantis statybinis sluoksnis, o grindų pagrindo konstrukcija nuo patalpų izoliuojama pertepant ją bitumine derva arba užpilant smėlio-cemento skiedinio sluoksniu, prieš tai įdėjus į jį sieros miltelių. Po to 2-3 sluoksniais yra klojamas tolis ar ruberoidas. Siūlės sutepamos bitumine derva, o danga klojama taip, kad kraštai būtų po tinku;

5.5. Nuo langų rėmų ir palangių pašalinamas dažų sluoksnis. Langų rėmai ir palangės ilgą laiką (2-3 mėn.) vėdinamos, o po to nudažomos gyvsidabriui nepralaidžiais lakais, dažais;

5.6. Statybinės atliekos ir šiukšlės dedamos į vandeniu nepralaidžias, sandarias talpas ir per 2-3 dienas išvežamos iš darbo vietos utilizavimui arba laidojimui.

Instrukcijos

2 priedas (privalomasis)

**Išrašas iš Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 1992 04 21 įsakymo Nr. 144
„Dėl gyventojų sveikatos tikrinimo tvarkos“**

7 priedas. Atskirų profesijų ir kategorijų darbuotojų privalomas sveikatos tikrinimas. Profesinių ligų sąrašas.

2 skyrius. SĄRAŠAS LIGŲ, DĖL KURIŲ NEGALIMA DIRBTI KENKSMINGOSE SVEIKATAI SĄLYGOSE (BENDROS MEDICININĖS KONTRAINDIKACIJOS)

2.1. Įgimtos organų anomalijos su išreikštu funkcijos nepakankamumu.

2.2. Organiniai centrinės nervų sistemos susirgimai su pastoviais išreikštais funkcijos sutrikimais.

2.3. Lėtinės psichinės ligos ir joms priylgstančios būklės, kai būtinas dispanserinis dinamiškas stebėjimas psichoneurologinėse įstaigose, epilepsija su paroksizminiais sutrikimais.

Esant ribinėms būsenoms, galutinį sprendimą dėl tinkamumo priima psichoneurologinės įstaigos komisija individualiai.

2.4. Endokrininės sistemos ligos su išreikštais funkcijos sutrikimais.

2.5. Piktybiniai navikai (po gimdymo, nesant absoliučių kontraindikacijų, gali būti sprendžiama individualiai).

2.6. Visų stadijų kraujo sistemos ir kraujo gamybos organų ligos.

2.7. Hipertoninės ligos III stadija.

2.8. Širdies ligos su kraujotakos nepakankamumu.

2.9. Lėtinės plaučių ligos su išreikštu pulmokardialiniu nepakankamumu.

2.10. Sunkios eigos bronchinė astma su išreikštais funkciniais kvėpavimo ir kraujotakos sutrikimais.

2.11. Aktyvios formos tuberkuliozė (bet kurios lokalizacijos).

2.12. Skrandžio ir dvylikapirštės žarnos opos su lėtine recidyvuojančia eiga, komplikacijomis.

2.13. Kepenų cirozės ir lėtiniai aktyvūs hepatitai.

2.14. Lėtinės inkstų ligos su inkstų nepakankamumo požymiais.

2.15. Kolagenozės.

2.16. Sąnarių ligos su pastoviais sąnarių funkcijos sutrikimais, trukdančiais atlikti profesinius veiksmus.

2.17. Nėštumas ir laktacijos periodas.

2.18. Anamnezės duomenys apie buvusius vaisiaus neišnešiotumo, vaisiaus anomalijos atvejus moterims, kurios planuoja gimdyti.

2.19. Menstruacijų funkcijos sutrikimai, lydimi kraujavimo iš gimdos (išskyrus 3 skyriaus 4.9 punktą).

2.20. Dekompensuota glaukoma.

**3 skyrius. SVEIKATAI KENKSMINGI FAKTORIAI, PRIVALOMŲ TIKRINIMŲ
APIMTIS, DAŽNUMAS IR PAPILDOMOS KONTRAINDIKACIJOS**

Kenksmingi sveikatai faktoriai ir medžiagos	Atliekamų darbų pobūdis	Tikrinimų periodiškumas	Gydytojai	Tyrimai	Kontraindikacijos, papildančios bendrąsias medicinines kontraindikacijas
1.31. Gyvsidabris ir jo junginiai	1. Gyvsidabrio gamyba, liejimas ir kiti procesai jį gaunant ir valant nuo	1 kartą per metus	Terapeutas LOR gydytojas, neuropatologas,	Gyvsidabrio nustatymas šlapime	1. Periferinės nervų sistemos sutrikimai 2. Žandikaulių ir

	priemaišų; taikymas aukso ir kitų metalų gavimui iš du-jų; gyvsidabrio termometrų ir liuminescencinių lempų, o taip pat kitų fizikinių ir šviesotechninių įrenginių, dažų, junginių su organiniais nešėjais gamyba; medžiagų gavyba gyvsidabrio elektrolizės būdu. Darbas su prietaisais kontaktuojant su atviru gyvsidabriu; sprogstančių mišinių gamyba (gyvsidabrio fulminantas); darbas su gyvsidabriniais srovės modifikatoriais, siurbliais; pritaikymas kaip katalizatoriaus cheminiuose procesuose; gyvsidabrio junginių su organinėmis medžiagomis panaudojimas		dermatologas, stomatologas, akušeris-ginekologas		dantų ligos (lėtinis gingivitas, stomatitas, parodontitas) 3. Lėtinės dažnai recidyvuojančios ligos
--	--	--	--	--	---

4 skyrius. DARBAI IR PROFESIJOS, PRIVALOMŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ APIMTIS, DAŽNUMAS IR PAPILDOMOS MEDICININĖS KONTRAINDIKACIJOS

Darbo pobūdis	Tikrinimų periodiškumas	Gydytojai	Tyrimai	Papildomos medicininės kontraindikacijos
11. Gelbėjimo tarnybų darbuotojai(dalyvaujantys gesinant gaisrus ir kituose gelbėjimo darbuose), jeigu jų sveikatos tikrinimas nereglamentuotas kitais dokumentais	1 kartą per metus, o taip pat kiek-vieną kartą po ligos, traumos, apsinuodijimo (terapeuto ir specialisto pagal ligos, traumos profilį)	Terapeutas, LOR gydytojas, neuropatologas, oftalmologas, chirurgas, psichiatras	Stambaus kadro fluorografija, EKG, šlapimo tyrimas, vestibuliarinio aparato ištyrimas	1. Lėtinės periferinės nervų sistemos ligos 2. Alkoholizmas, narkomanijos, toksikomanijos 3. Psichinės ligos (net remisijos stadijoje) 4. Visos širdies ir kraujagyslių sistemos ligos (ir esant kompensacijai) 5. Visos lėtinės kvėpavimo organų ligos 6. Burnos ertmės ir dantų ligos, dantų nebuvimas, jeigu tai trukdo naudotis kvėpavimo aparatais, uždedamų protezų turėjimas, alveolinė piorėja, stomatitai, periodantitas, apatinio žandikaulio kontraktūra ir anklioze, artritas 7. Bendras fizinis neišsivystymas, nepakankamai susiformavę kaulai ir raumenys 8. Krūtinės ląstos deformacija, trikdanči kvėpavimą ir apsunkinanti darbą su dujokauke

			9. Vidaus organų ligos, su jų funkcijos pakenkimu, trukdančiu atlikti fizinį darbą 10. Vidaus stuburo, rankų ir kojų ligos, trukdančios jų funkciją 11. Gerybiniai navikai, trukdantys dirbti su dujokauke 12. Visų rūšių išvaržos 13. Obliteracinis endarteritas. Kojų venų varikozinis išsiplėtimas ir trofinės opos, trombo-flebitas. Hemorojus 14. Nosies pertvaros iškrypimai, apsunkinantys kvėpavimą 15. Išplitę viršutinių kvėpavimo takų pakitimai 16. Bet kurios etiologijos klausos susilpnėjimas nors viena ausimi (girdint šnabždesį arčiau kaip iš 3 metrų) 17. Vestibuliarinio aparato funkcijos sutrikimai 18. Regėjimo susilpnėjimas. Regėjimas mažiau kaip 0.8 viena ir mažiau kaip 0.5 kita akimi (be korekcijos) 19. Lėtinės ašarų takų, vokų ligos, organiniai vokų trūkumai, trukdantys užsimerkti ir akies obuoliui judėti 20. Akipločio susiaurėjimas daugiau kaip 10^0 21. Cukrinis diabetas
--	--	--	---

1994 m. spalio 5 d.

įsakymo Nr. 337/700/816
2 priedas

Apie ką pranešama	Pranešimo turinys	Kas praneša	Kam pranešama	Pranešimo tvarka tel. numeris
1	2	3	4	5
1. Stichinės nelaimės, katastrofos, avarijas ir medicinos pagalbos organizavimą pasekmėms likviduoti	Įvykio data ir laikas, vietovė, pobūdis, nukentėjusiųjų skaičius, taikytos priemonės ir suteikiama medicininė pagalba	Miestų sveikatos apsaugos skyrių vedėjai respublikinių, rajonų centrinių ligoninių vyr. gydytojai, regioninių, Druskininkų miesto ir rajoninių higienos centrų direktoriai, Vidaus reikalų, Krašto apsaugos ministerijoms pavaldžių medicinos dalių, tarnybų viršininkai	Sveikatos apsaugos ministerijai Vidaus reikalų ministerijai Krašto apsaugos ministerijai Respublikiniam specializuotam higienos centrui	62 01 92 61 61 23 62 26 37 61 52 58 69 85 67
9. Apie grupinius apsinuodijimus:				
9.2. Cheminėmis neaiškios kilmės medžiagomis	- „-“	Gydymo-profilaktikos įstaigos regioniniai, Druskininkų miesto ir rajonų higienos centrai Vidaus reikalų ir Krašto apsaugos ministerijoms pavaldžios medicinos dalys ir tarnybos	Respublikiniam higienos centrui Respublikiniam specializuotam higienos centrui	77 87 61 69 85 67

**IŠRAŠAS IŠ SVEIKATOS APSAUGOS, VIDAUS REIKALŲ IR KRAŠTO
APSAUGOS MINISTERIJŲ 1994 M. SPALIO 5 D. ĮSAKYMO NR. 337/700/816 „DĖL
KEITIMOSI INFORMACIJA ĮPRASTŲ IR YPATINGŲ SITUACIJŲ ATVEJ AIS“**

Vykdam t Sveikatos apsaugos ministerijos kolegijos 1994 06 21 nutarimą Nr. 5 ir siekiant mažinti ypating ų situacij ų kilimo galimybes, lengvinti padarinius, užtikrinti efektyv ų jų likvidavimą bei apsaugoti žmoni ų sveikatą ir gyvybę, nustatome informacijos perdavimo tvarką:

4. Regioninių, Druskinink ų miesto ir rajon ų higienos centr ų direktoriams, gydymo-profilaktikos įstaig ų vadovams, Vidaus reikal ų ir Krašto apsaugos ministerijoms pavaldži ų medicinos dali ų, tarnyb ų viršininkams įvykus ypatingai situacijai: stichinei nelaimei, katastrofai, avarijai su žmoni ų aukomis ar nukentėjusiais, kilus epidemijai, esant komplikacijoms po profilaktinių skiepimų, pašalinėms reakcijoms po medikament ų naudojimo, narkotinių medžiag ų dingimo atvejais, tam tikrą teritoriją užteršus cheminėmis, radioaktyviomis ar biologinėmis medžiagomis, pavojingomis žmoni ų sveikatai ir gyvybei, nedelsiant informuoti įstaigas, nurodytas 2 priede.

GYVSIDABRIO POVEIKIS SVEIKATAI IR APSINUODIJIMO PROFILAKTIKA

Gyvsidabris yra vienintelis skystas metalas, garuojantis kambario temperatūroje. Jo garai yra labai pavojingi žmogaus sveikatai. Į žmogaus organizmą dažniausiai patenka per kvėpavimo takus, virškinamąjį traktą, odą ir gleivines. Šis metalas pasižymi stipriu toksiniu poveikiu ir gali sukelti ūmius arba lėtinius apsinuodijimus. Pirmieji ūmaus apsinuodijimo požymiai – silpnumas, galvos skausmas, pykinimas, vėmimas, seilėtekis, metalo skonis burnoje, kartais pilvo skausmai ir kraujingas viduriavimas. Atmosferos, gyvenamųjų patalpų ore didžiausia leistina koncentracija yra 0.0003 mg/m^3 . Norint išvengti ūmaus apsinuodijimo likviduojant užteršimo židinius, gelbėjimo tarnybų darbuotojai privalo naudoti individualias apsaugos priemones: specialius apsauginius rūbus, guminius batus, pirštines, „FG“ arba „FU“ tipo dujokaukes su „G“ tipo filtruojančiomis dėžutėmis, RPG-67G, RU-60MG, „Lepestok“ ar kitų tipų respiratorius.

Baigus darbą būtina nusivilkti spec. drabužius, individualias apsaugos priemones, nusimaudyti po dušu, praskalauti burną 0.025% kalio permanganato tirpalu ir gerai išsivalyti dantis. Draudžiama valgyti ir laikyti maistą, taip pat rūkyti patalpose, kur yra išsiliejęs gyvsidabris.

Gyventojams, pastebėjusiems butų arba kitų patalpų užteršimą gyvsidabriu, būtina informuoti Priešgaisrinės apsaugos tarnybą telefonu „01“ ir stengtis apleisti užterštas patalpas. Nesant galimybės patiems apleisti patalpas, išvesti iš užterštos vietos vaikus. Nehermetiškai supakuoti maisto produktai ir vanduo, kurie buvo patalpoje, tolesniam vartojimui nebetinkami. Jeigu gyvsidabriu buvo užteršti drabužiai, juos nusirengti, sudėti į hermetišką maišą, patiems išsimaudyti, išsiskalauti burną, išsivalyti dantis. Laukiant gelbėjimo tarnybų, stengtis nesiliesti prie aplinkos daiktų. Vėliau užterštus rūbus plauti (tik ne buitinėje skalbimo mašinoje) $20\text{--}25^{\circ}\text{C}$ vandenyje, 10 l vandens imti 20 g skalbimo miltelių. Po to išskalauti rūbus tekančiu vandeniu ir vėl plauti tirpale, paruoštame taip, kaip aukščiau nurodyta, tik papildomai įdedant 10 g chlorkalkių. Drabužiai gerai išskalaujami, išdžiovinami ir išlyginami.

Pastebėjus pirmuosius ūmaus apsinuodijimo gyvsidabriu požymius, reikia gerti vandenį su aktyvuota anglimi (1-2 šaukštai aktyvuotos anglies 1 stiklinei vandens), vandens su kiaušinio baltymais (2 kiaušinio baltymai stiklinei vandens) arba 5-6 kiaušinius su 0.5 l pieno ir stengtis sukelti vėmimą. Apsinuodijusius būtina kuo greičiau nugabenti į gydymo- profilaktikos įstaigą.
